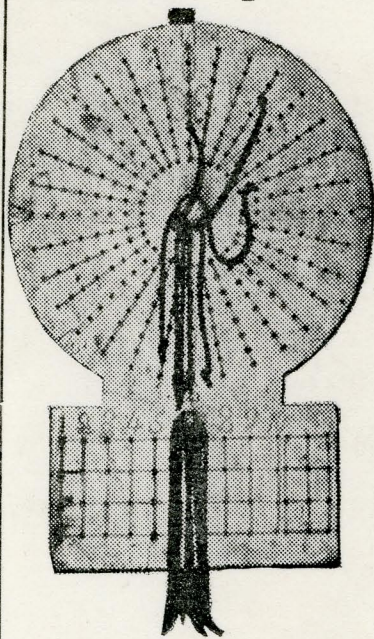

Minnen
på
Museum

Briggen "Gerdas" pinnkompas

I segelfartygens utrustning ingick på sin tid ofta även en s. k. pinnkompas, ett hjälpmedel för rorsmannen vid bidevindssegling, då fartygets kurslinje blir ganska bruten. Pinnkompassen består av en kompasskiva av vanligen tums-tjockt trä, försedd med åtta koncentriska cirklar, dvs. en cirkel för varje halvtimme av den fyra timmar långa vakten. I cirklarna finns hål borrade för alla kompasstrecken, som i kompasskivans yttre kant anges med bokstäver på sedvanligt sätt, alltså N, NO, O, SO, S osv. Ofta är skivans nordstreck på hävdvunnet sätt särskilt markerad med en målad eller utskuren, med franska liljor prydd »nordnål».

I kompasskivans medelpunkt sitter åtta snören om ett par dm:s längd, varje snöre i ändan försett med en pinne av ben, trä e. d., och efter varje halvtimme sätter rorsmannen

en av dessa pinnar i hålet för det kompasstreck, som anger kursen. När vakten är slut kan han då få fram fartygets medelkurs under den tid, han stått till rors, genom att han flyttar de yttersta pinnarna parvis mot varandra, tills dessa om möjligt kommer på samma streck. Detta anger då givetvis medelkursen.

Nedanför kompasskivan finns ofta en upprutad rektangulär skiva, även denna försedd med hål och pinnförsedda snören. På denna skiva kan den loggade farten för resp. timmar utmärkas.

Den ovan avbildade pinnkompassen har tillhört briggen »Gerdas» utrustning och är nu inrangerad i Gävle museums samlingar.

De vallonska kakformarna ännu en gång

I föregående veckas artikel om »Minnen på museum» behandlades några unika kakformar av troligen vallonskt ursprung. Med anledning därav har en yrkesman i Gävle, bagarmästare Carl Lundin, välvilligt lämnat Gefle Dagblad den intressanta uppgiften, att liknande formar för kakframställning alltjämt förekommer i Holland, där de kallas »speculage-formar». Till dessa kakor användes en deg, som närmast påminner om vanlig pepparkaksdeg, vilken bakas in i formarna, varpå kakorna jämnas av i botten och slås upp på plåten. Även de holländska formarna är av trä, vanligtvis utskurna flera i bredd på båda sidorna av en bräda, och bildmotiven är även där av religiös karaktär.

E. W.